

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 5 ΙΟΥΛΙΟΥ 2004
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

Α'. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Ὀνειρο στό κῦμα» (ἀπόσπασμα)

Μίαν ἐσπέραν, καθώς εἶχα κατεβάσει τά γίδια μου κάτω εἰς τόν αἰγιαλόν, ἀνάμεσα εἰς τούς βράχους, ὅπου ἐσχημάτιζε χιλίους γλαφυρούς κολπίσκους καί ἀγκαλίτσες τό κῦμα, ὅπου ἄλλοῦ ἐκυρτώνοντο οἱ βράχοι εἰς προβλήτας καί ἄλλοῦ ἐκοιλαίνοντο εἰς σπήλαια· καί ἀνάμεσα εἰς τούς τόσους ἐλιγμούς καί δαιδάλους τοῦ νεροῦ, τό ὅποιον εἰσεχώρει μορμουρίζον, χορεῦον μέ ἀτάκτους φλοίσβους καί ἀφρούς, ὅμοιον μέ τό βρέφος τό ψελλίζον, πού ἀναπηδᾷ εἰς τό λῆκνόν του καί λαχταρεῖ νά σηκωθῆ καί νά χορεύσῃ εἰς τήν χεῖρα τῆς μητροῦς πού τό ἔψαυσε -καθώς εἶχα κατεβάσει, λέγω, τά γίδια μου διά ν' «ἀρμουρίσουν» εἰς τήν θάλασσαν, ὅπως συχνά ἐσυνήθιζα, εἶδα τήν ἀκρογιαλιάν πού ἦτον μεγάλη χαρά καί μαγεία, καί τήν «ἐλιμπίστηκα», κ' ἐλαχτάρησα νά πέσω νά κολυμβήσω. Ἦτον τόν Αὐγουστον μῆνα.

Ἀνέβασα τό κοπάδι μου ὀλίγον παραπάνω ἀπό τόν βράχον, ἀνάμεσα εἰς δύο κρημνοῦς καί εἰς ἓνα μονοπάτι τό ὅποιον ἐχαράσσετο ἐπάνω εἰς τήν ράχιν. Δι' αὐτοῦ εἶχα κατέλθει, καί δι' αὐτοῦ ἔμελλα πάλιν νά ἐπιστρέψω εἰς τό βουνόν τήν νύκτα εἰς τήν στάνην μου. Ἄφησα ἐκεῖ τά γίδια μου διά νά βοσκήσουν εἰς τά κρίταμα καί τάς ἀρμουρήθρας, ἄν καί δέν ἐπεινοῦσαν πλέον. Τά ἐσφύριξα σιγά διά νά καθίσουν νά ἠσυχάσουν καί νά μέ περιμένουν. Μέ ἄκουσαν κ' ἐκάθισαν ἠσυχά. Ἐπτά ἤ ὀκτώ ἐξ αὐτῶν τράγοι ἦσαν κωδωνοφόροι καί θά ἤκουον μακρόθεν τούς κωδωνισμούς των, ἄν τυχόν ἐδείκνυον συμπτώματα ἀνησυχίας.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Ἐγύρισα ὀπίσω, κατέβην πάλιν τόν κρημνόν, κ' ἔφθασα κάτω εἰς τήν θάλασσαν. Τήν ὥραν ἐκείνην εἶχε βασιλέψει ὁ ἥλιος, καί τό φεγγάρι σχεδόν ὀλόγεμον ἤρχισε νά λάμπη χαμηλά, ὡς δύο καλαμιές ὑψηλότερα ἀπό τά βουνά τῆς ἀντικρινῆς νήσου. Ὁ βράχος ὁ δικός μου ἔτεινε πρὸς βορρᾶν, καί πέραν ἀπό τόν ἄλλον κάβον πρὸς δυσμάς, ἀριστερά μου, ἔβλεπα μίαν πτυχὴν ἀπό τήν πορφύραν τοῦ ἡλίου, πού εἶχε βασιλέψει ἐκείνην τήν στιγμήν.

Ἦτον ἡ οὐρά τῆς λαμπρᾶς ἀλουργίδος πού σύρεται ὀπίσω, ἢ ἦτον ὁ τάπης, πού τοῦ ἔστρωνε, καθὼς λέγουν, ἡ μάννα του, διὰ νά καθίση νά δειπνήσῃ.

Δεξιά ἀπό τόν μέγαν κυρτόν βράχον μου, ἐσχηματίζετο μικρόν ἄντρον θαλάσσιον, στρωμένο μέ ἄσπρα κρυσταλλοειδῆ κοχύλια καί λαμπρά ποικιλόχρωμα χαλίκια, πού ἐφαίνετο πῶς τό εἶχον εὐτρεπίσει καί στολίσει αἱ νύμφαι τῶν θαλασσῶν. Ἀπό τό ἄντρον ἐκεῖνο ἤρχιζεν ἓνα μονοπάτι, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνέβαινέ τις πλαγίως τήν ἀπότομον ἀκρογιαλιάν, κ' ἔφθανεν εἰς τήν κάτω πόρταν τοῦ τοιχογυρίσματος τοῦ κύρ Μόσχου, τοῦ ὁποίου ὁ ἓνας τοῖχος ἔζωνεν εἰς μῆκος ἑκατοντάδων μέτρων ὅλον τόν αἰγιαλόν.

Ἐπέταξα ἀμέσως τό ὑποκάμισόν μου, τήν περισκελίδα μου, κ' ἔπεσα εἰς τήν θάλασσαν. Ἐπλύθην, ἐλούσθην, ἐκολύμβησα ἐπ' ὀλίγα λεπτά τῆς ὥρας. Ἦσθανόμην γλύκαν, μαγεῖαν ἄφατον, ἐφантаζόμην τόν ἑαυτόν μου ὡς νά ἦμην ἓν μέ τό κῦμα, ὡς νά μετεῖχον τῆς φύσεως αὐτοῦ, τῆς ὑγρᾶς καί ἀλμυρᾶς καί δροσώδους. Δέν θά μοῦ ἔκανε ποτέ καρδιά νά ἔβγω ἀπό τήν θάλασσαν, δέν θά ἐχόρταινα ποτέ τό κολύμβημα, ἂν δέν εἶχα τήν ἔννοιαν τοῦ κοπαδιοῦ μου. Ὅσων ὑπακοήν καί ἂν εἶχαν πρὸς ἐμέ τά ἐρίφια, καί ἂν ἤκουον τήν φωνήν μου διὰ νά καθίσουν ἤσυχα, ἐρίφια ἦσαν, δυσανάγωγα καί ἄπιστα ὅσον καί τά μικρά παιδιά. Ἐφοβούμην μήπως τινά ἀποσκιρτήσουν καί μοῦ φύγουν, καί τότε ἔπρεπε νά τρέχω νά τά ζητῶ τήν νύκτα εἰς τούς λόγγους καί τά βουνά ὀδηγούμενος μόνον ἀπό τόν ἦχον τῶν κωδωνίσκων τῶν τράγων! Ὅσον ἀφορᾷ τήν Μοσχούλαν, διὰ νά εἶμαι βέβαιος, ὅτι δέν θά μοῦ φύγη πάλιν, καθὼς μοῦ εἶχε φύγει τήν ἄλλην φορᾶν, ὅποτε ὁ ἄγνωστος κλέπτης (ὃ νά

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

τόν ἔπιανα) τῆς εἶχε κλέψει, ὁ ἀνόητος, τόν ἐπίχρυσον κωδωνίσκον μέ τό κόκκινον περιδέριον ἀπό τόν λαιμόν, ἐφρόντισα νά τήν δέσω μ' ἓνα σχοινάκι εἰς τήν ρίζαν ἑνός θάμνου ὀλίγον παραπάνω ἀπό τόν βράχον εἰς τήν βάσιν τοῦ ὁποίου εἶχα ἀφήσει τά ροῦχά μου πρῖν ριφθῶ εἰς τήν θάλασσαν.

Ἐπήδησα ταχέως ἔξω, ἐφόρεσα τό ὑποκάμισόν μου, τήν περισκελίδα μου, ἔκαμα ἓνα βῆμα διά νά ἀναβῶ. Ἄνω τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου, τοῦ ὁποίου ἡ βάσις ἐβρέχετο ἀπό τήν θάλασσαν, θά ἔλυα τήν Μοσχούλαν, τήν μικρήν αἰγά μου, καί μέ διακόσια ἢ περισσότερα βήματα θά ἐπέστρεφα πλησίον εἰς τό κοπάδι μου. Ὁ μικρός ἐκεῖνος ἀνήφορος, ὁ ὀλισθηρός κρημνός ἦτον δι' ἐμέ ἄθυρμα, ὅσον ἓνα σκαλοπάτι μαρμαρίνης σκάλας, τό ὁποῖον φιλοτιμοῦνται νά πηδήσουν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τά ἄνω ἀμιλλώμενα τά παιδιά τῆς γειτονιάς.

Τήν στιγμὴν ἐκείνην, ἐνῶ ἔκαμα τό πρῶτον βῆμα, ἀκούω σφοδρόν πλατάγισμα εἰς τήν θάλασσαν, ὡς σώματος πίπτοντος εἰς τό κῦμα. Ὁ κρότος ἤρχετο δεξιόθεν, ἀπό τό μέρος τοῦ ἀντροῦ τοῦ κογκυλοστρώτου καί νυμφοστολίστου, ὅπου ἤξευρα, ὅτι ἐνίστε κατήρχετο ἡ Μοσχούλα, ἡ ἀνεψιά τοῦ κύρ Μόσχου, κ' ἐλούετο εἰς τήν θάλασσαν. Δέν θά ἐρριψοκινδύνενα νά ἔλθω τόσον σιμά εἰς τά σύνορά της, ἐγὼ ὁ σατυρίσκος τοῦ βουνοῦ, νά λουσθῶ, ἐάν ἤξευρα ὅτι ἐσυνήθιζε νά λούεται καί τήν νύκτα μέ τό φῶς τῆς σελήνης. Ἐγνώριζα, ὅτι τό πρωί, ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου συνήθως ἐλούετο.

Ἐκαμα δύο τρία βήματα χωρίς τόν ἐλάχιστον θόρυβον, ἀνερριχήθην εἰς τά ἄνω, ἔκυψα μέ ἄκραν προφύλαξιν πρὸς τό μέρος τοῦ ἀντροῦ, καλυπτόμενος ὀπισθεν ἑνός σχοίνου καί σκεπτόμενος ἀπό τήν κορυφήν τοῦ βράχου, καί εἶδα πράγματι ὅτι ἡ Μοσχούλα εἶχε πέσει ἀρτίως εἰς τό κῦμα γυμνή, κ' ἐλούετο...

Β'. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Στον Παπαδιαμάντη «φύση και άνθρωπος αλληλοεξαρτώνται και αλληλοεπηρεάζονται» (Κυριάκος Πλησής, *Προσεγγίσεις: Λογοτεχνικά δοκίμια για 12 Νεοέλληνες Συγγραφείς*, «Αστήρ» Αλ. και Ε. Παπαδημητρίου, 1955).

Να δώσετε τρία παραδείγματα από το κείμενο με τα οποία επιβεβαιώνεται η παραπάνω άποψη (Μονάδες 9) και με βάση αυτά να χαρακτηρίσετε το είδος της πεζογραφίας του Παπαδιαμάντη (Μονάδες 6).

Μονάδες 15

2. Αφού διαβάσετε προσεκτικά το απόσπασμα από το «Όνειρο στό κῆμα» του Αλ. Παπαδιαμάντη, να **αναγνωρίσετε** τον τύπο του αφηγητή και την εστίαση και να **εντοπίσετε** πέντε (5) εκφραστικά μέσα στην πρώτη παράγραφο του αποσπάσματος «Μίαν ἔσπεραν ... Ἦτον τόν Αὐγουστον μῆνα».

Μονάδες 20

3. Να εξετάσετε τη λειτουργία της περιγραφής στο συγκεκριμένο απόσπασμα.

Μονάδες 20

4. «Ὁ κρότος ἤρχετο δεξιόθεν, ... συνήθως ἐλούετο». Να σχολιάσετε σε μία παράγραφο το χωρίο (περίπου 130 λέξεις).

Μονάδες 25

5. Αφού συγκρίνετε το απόσπασμα από το «Όνειρο στό κῆμα» του Αλ. Παπαδιαμάντη με το επόμενο απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Λεμονοδάσος» του Κοσμά Πολίτη να επισημάνετε τις ομοιότητες ως προς το περιεχόμενο.

Μονάδες 20

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ**Κοσμάς Πολίτης, «Λεμονοδάσος» (απόσπασμα)**

Χαρά Θεοῦ. Εἶναι νωρίς ἀκόμα κι ὁ μπάτης δέ σηκώθηκε. Ἡ θάλασσα γαλάζια κι ἀρυτίδωτη, μιά πάχνη ἀνάγια κάθεται χαμηλά, τριγύρω στόν ὀρίζοντα, σπαρμένη ἐδῶ κι ἐκεῖ μ' ἀκίνητα λευκά πανάκια.

Πέρα, μακριά, στό θάμπος τοῦ πελάγου, ἓνα βραχάκι ὀλόρθο στέκεται μοναχικό καταμεσῆς τῆς θάλασσας. Ὁ ἥλιος τό ντύνει μ' ἓνα φῶς ξανθό -τριανταφυλλί καί τό ἐξαϋλώνει. Λές κ' εἶν' ὁ Ἰησοῦς ἐπί τῶν ὑδάτων.

Νιώθω μέσα μου τήν πρωινή γαλήνη, χαμογελῶ σ' ὅλους τοὺς ἐπιβάτες. Δέν εἶναι γνώριμα τά μέρη τοῦτα πού τά ξαναπέρασα πρὶν ἀπό δεκαπέντε μέρες. Ἡ ἀκρογιαλιά, τόσο κοντά, πού ξεχωρίζω κάθε σκισιά τοῦ βράχου, κάθε χορτάρι πάνω στό βουναλάκι ψηλά.

Τώρα γίνηκε ἀπότομη. Τά πεῦκα, ξέχωρα φυτρωμένα, φτάνουνε ὡς τήν ἄκρη ἀπό τά βράχια. Ἐνα τους φύτρωσε ἀπόμερα πάνω στήν κάθετη πλαγιά· γέρνει πάνω στή θάλασσα νά τή φιλήσει.

Τά βουναλάκια χαμηλώνουν, ἀλλάζουν σέ πλατειές ταράτσες, ἢ μιά πάνω ἀπό τήν ἄλλη, φυτεμένες λιόδεντρα. Πίσω τους ἡ βαθυγάλαξη βουνοσειρά. Ὁ δρόμος ἀσπρίζει χαμηλά, πλάϊ στ' ἀκρογιαλί.

Ἡ θάλασσα παίρνει ἓνα χρῶμα πιό βαθύ, ἀρχίζει νά ζαρώνη μέ τήν πρώτη ἀνάλαφρη πνοή. [...] Χάνω τό αἶσθημα τοῦ χρόνου -φαντάζομαι νά κυβερνῶ τή γρήγορη τριήρη τοῦ Ἰάσονα στό θριαμβευτικό ταξίδι της πρὸς τήν Κολχίδα.- Κάποιο καστανόχρυσο δέρας θά' ναι τό ζηλεμένο ἔπαθλο. Ἀνοίξαν τά βουνά διάπλατα στό σίμωμά μας, ὅπως σέ παραμύθι, καί πλέομε ἀνάμεσα σέ καταπράσινες ἀκρογιαλιές πού ὅσο πᾶνε καί στενεύουν. [...] Ὁ ἥλιος καίει καλοκαιριάτικος.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : 10:00.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ**ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**